

Talousarvion 2024 suunnittelukehys

Kaupunginhallitus 26.06.2023 § 186
1438/02.02.00/2023

Kuntalain ohjaus talousarvion laatimiseen on yksielitteinen. Kuntalain 110 §:n mukaan; ”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaisissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käytötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.”

Talousarviota ohjaava suunnittelukehys talousarviovuodelle 2024 ja suunnitelmavuosille 2025-2026 on kaupunginhallituksen hyväksymä ohjeistus talousarvion lähtökohdille ja tavoitteille. Ylijäämäistä suunnitelmaraamia kuntalain mukaisesti velvoittaa kaupungintaseessa oleva kumulatiivinen alijäämä 1,98 miljoonaa euroa.

Suunnitelmaraamissa on huomioitu valtionosuuksien alustava suunnitelma sekä verotuloennuste. Pohjana raamissa muutoin käytetään syksyllä 2022 valtuuston vahvistamaa tasapainotusohjelmaa sekä talousarviota 2023 ja talousennusteen 2024 tietoja sekä vuoden 2023 taloudellisia ennusteita.

Talousarvion suunnittelukehys on laadittu siten, että vuoden 2024 tulos on 0,32 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Suunnittelukehysten edellytyksenä on, että vuoden 2023 tulos toteutuu suunnitellun kaltaisena, muutoin tasapainottamisohjelma painottuu liiaksi kahdelle viimeiselle vuodelle 2025-2026. Tällä hetkellä tulosennuste puolelta vuoden toteumalla näyttää siltä, että talousarvio vuodelta 2023 voisi toteutua.

Suunnittelukehys on laadittu yhteistyössä toimialojen ja sen pohjana on toimialajohtajien kanssa käydyt talousarvion raamikeskustelut. Käydyissä

keskusteluissa ei noussut esille, mitään sellaista mikä osoittaisi sopeuttamistarvetta tai ettei talouden tasapainotusohjelmaan kirjatut toimenpiteet toteutuisi. Valtuustolle toukokuussa järjestetyssä seminaarissa nousivat esille kestävä kehitys hankinnoissa, järkevä suunnittelu ja ennaltaehkäisyyn panostaminen. Investointien suunnittelussa korostettiin taloudellisia säästöjä ja investointien tuottavuutta.

Talousarvion suunnittelukehys ei kuitenkaan kestä inflaationmuutoksia, joten sopeuttamistarvetta syntyy sen kautta. Talouden tasapainotusohjelman laskentatasona käytettiin vuosien 2020 ja 2021 toimintakatteen yhteenlaskettua keskiarvoa ja säästöt laskettiin tuosta tasosta. Organisaatio on kuitenkin muuttunut ja toimintakatteen tulo- ja menopohjan on tullut muutoksia, mitkä on huomioitu vuoden 2023 talousarviossa, jolloin sen käyttäminen suunnittelukehysten pohjana on perusteltua. Sopeutus tarkoittaa, että toimialojen talousarviotason on pystyttävä säilyttämään vuoden 2023 tasossa huolimatta inflaatiosta tai palkkaratkaisuista, näin voidaan turvata talouden tasapainotusohjelman toteutuminen. Käytännössä toimintakatteen sopeutustarve tarkoittaa sitä, että palvelualojen tulee sopeuttaa inflaatiosta johtuvat kustannusten nousut talousarvioonsa siten, että nousseet hankintakustannukset eivät näy toimintakatteessa.

Kuntaliiton viimeisimmän (6.4.2023) alustavan valtionosuusennusteen, mikä pohjautuu valtiovarainministeriön tekniseen laskelmaan, mukaan Mänttä-Vilppulan valtionosuus vuonna 2024 olisi noin 1,187 miljoonaa euroa. Tästä valtionosuuksia ovat -3,1 miljoonaa euroa ja verotulomenetyksien korvausta ja verotuloihin perustuvaa tasausta 4,3 miljoonaa euroa. Valtionosuudet tulevat kuitenkin tarkentumaan syksyn aikana, kun kuntien tilinpäätöstiedot valmistuvat ja saadaan selville lopulliset vaikutukset valtionosuuserine siirrosta hyvinvointialueille. Valtionosuuksiin voi siten tulla merkittäviäkin muutoksia, minkä vuoksi suunnittelukehystä voidaan joutua tarkentamaan syksyllä.

Verotulojen ennakoitaan olevan vuonna 2023 olevan noin 24,3 miljoonaa euroa käytettäessä ennustajana Kuntaliiton veroennustekehikkoa. Myös veroennuste päivittyy syksyn aikana lopullisten sotesiirtolaskelmien valmistuessa. Mikäli veroennuste muuttuu huhtikuun ennusteesta merkittävästi, syntyy sopeuttamistarve talousarviolle 2024.

Omaa tulorahoitusta suunniteltaessa on huomioitava, että kaupungilla ei juurikaan ole enää realisoitavaa omaisuutta tai sijoituksia tasapainottamaan tulojäämää. Periaatteena talousarviota suunniteltaessa tulisikin olla, että toimintojen menot suhteutetaan käytettävissä oleviin tuloihin. Toimintatuottojen suunnitelmallinen kehitys onkin huomioitava talousarviosuunnitelmissa siten, että toimintatuotoilla pystytään kattamaan toimintamenot mahdollisimman laajasti. Maksujen ja taksojen määrittelyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota huolehtien siitä, että ei lakisääteiset palvelut toimitaisivat mahdollisuuksien mukaan omilla toimintatuotoillaan. Hallitusohjelma antaa viitteitä siihen, että omaa tulorahoitusta on nostettava muun muassa muun vapaan sivistystyön (kansalaisopistojen yms.) koulutuksen osalta. Myös muutoin uusi hallinto-ohjelma vaikuttaa kuntien taloussuunnitteluun tarkentuessaan ja tämä tulee huomioida talousarvion suunnittelussa.

Investointitasosta ei valmistelussa olevassa talouden tasapainotusohjelmassa ole erillistä euromääräistä linjausta. Investoinnit tulee kuitenkin suhteuttaa poistoihin huolehtien siitä, että vuosikate riittää

kattamaan kasvavat poistot. Kestävä investointitaso nykyisellä tulo-rahoituksella on noin 2,5 miljoonaa euroa. Tällöin poistotaso ei kasva kestävämmäksi.

Taloussarvion rinnalla laaditaan henkilöstösuunnitelma, josta ilmenee vakituisen ja määräaikaisen henkilöstön tarve. Vastaavasti budjetista tulee löytyä henkilöstösuunnitelmaan varatulle henkilöstölle määrärahat.

Valmistelu ja lisätiedot:
talouspäällikkö Hanna-Maija Oksanen,
hanna-maija.oksanen@taidekaupunki.fi, p. 044 728 8651

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Anne Heusala
Päätösesitys	Kaupunginhallitus hyväksyy liitteenä olevan taloussarvion 2024 suunnittelukehyksen.
Päätös	Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.